

RIAT I ELS MÚSICS

Mercedes Porras Soto

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació i Universitats

RIAT I ELS MÚSICS

CRÈDITS

DIRECCIÓ I COORDINACIÓ:

Domingo Jiménez Montaña.
President de la Fundació
Pere Closa
Sebastián Porras Soto.
Vicepresident de la
Fundació Pere Closa
María Amaya Santiago.
Secretària de la Fundació
Pere Closa

AUTORA DEL CONTE:

Mercedes Porras Soto.
Membre i treballadora
de la Fundació
Pere Closa

PROPOSTES DIDÀCTIQUES:

Marta Berrocal
Capdevila.
Col·laboradora de la
Fundació Pere Closa

IL·LUSTRACIONS:

Saray Fernández Bestard
Juan José Gómez Heredia
Participants del projecte
Siklavipen Savorença,
Educció amb tothom,
de la Fundació Pere Closa

Aquí hi podria anar una petita resenya.

a molts, molts anys, en un lloc de la llunyana Índia, hi vivia Riat amb els seus pares i germans. Riat era una gitana menuda de deu anys que destacava per la seva llarga i arrissada cabellera i pels seus murris ulls del color de la mel. Malgrat ser tan jove, era una nena molt intel·ligent i eixerida, qualitats que la convertien en una arriscada aventurera.

Feia alguns anys que Riat es dedicava a polir i a donar llustre als instruments de coure amb els quals el seu avi, el seu pare i els seus germans tocaven en les noces que se celebraven a Kannauj¹, la seva ciutat. La nostra amiga era la petita de quinze germans i, a més, n'era l'única noia ja que els catorze restants eren rudes barons de llargs i afilats bigotis.

A Riat li encantava passejar per la frondosa selva que envoltava la seva ciutat, però el que més li agradava era gaudir de la companyia de Walasse, la serp. Juntes espiaven les feres i els elefants de la selva, exposant-se a tenir algun ensurt.

—Riat, has d'anar amb compte, una nena de la teva edat no hauria de passejar sola per la selva —li deia la seva mare contínuament.

—Mare, no passejo sola. Wallasse sempre ve amb mi —li contestava incansablement Riat.

—Tampoc no hauries de jugar amb aquest animal tan lleig, és perillós i atreu la mala fortuna.

¹Ciutat situada al nord de l'Índia, a la regió d'Uttar Pradesh.

Per als gitans, les serps eren animals que portaven la mala sort i sempre els atribuïen les més grans desgràcies. La veritat és que Walasse era una serpuna miqueta especial. El seu cos estava banyat pels colors de l'arc de Sant Martí i tenia la capacitat de parlar amb Riat. Però el més sorprenent és que podia volar sense tenir ales. Riat l'havia salvat de morir ofegada en el gran riu que travessava la selva i, des de llavors, Walasse s'havia convertit en la inseparable protectora de la nena. La serp no deixava sola, ni un moment, Riat mentre aquesta romania a la selva. Tanmateix vigilava molt de no acostar-se a la ciutat.

—Riat, d'aquí a una setmana es casa el teu cosí i hem de preparar els instruments i els vestits per poder tocar a la festa —li va dir un matí el seu pare.

Riat va sortir corrents cap al rafal on es guardaven les flutes, els címbals, els plats i els timbals que formaven l'orquestra. Va treure d'una gran arca els vestits de cerimònia dels seus catorze germans i les luxoses gel·labes dels seus pares. Les teles eren d'un teixit molt bo i de vius colors. En un cofre a part es trobava el seu vestit, un bonic sari de color malva amb rivets daurats i un vel de color ivori. A la noia li encantava adornar la seva vestimenta amb els vistosos braçalets i turmelleres d'or que el seu pare li regalava al final de cada actuació.

Després d'airejar i penjar tots els vestits i tots els turbants, Riat va començar a donar llustre als instruments. Primer va agafar la flauta daurada del seu pare i va començar a fregar-la amb un drap que contenia fulles de menta, cosa que feia que el metall brillés com el sol del migdia.

Sense adonar-se'n, les galtes de Riat es van omplir de llàgrimes.

—Què et passa Riat? —li va preguntar la seva àvia, que l'observava des de feia una bona estona.

—Àvia jo, jo... res, no em passa res.

—No et crec, petita. Cada vegada que has de donar llustre als instruments et poses trista i acabes plorant. Que potser no t'agrada fer-ho?

—No, no és això, Abu² Kapisa, m'agrada la meva feina, però el que jo vull realment és tocar els instruments a les festes. Vull ser músic com el meu pare i els meus germans.

—Estimada nena, ja saps que les dones de la família no poden tocar a les festes, això és cosa d'homes. Les dones ajudem en els preparatius, però no actuem.

²Paraula que serveix per anomenar els avis i les àvies als països orientals.

—Però això no és just, jo sé tocar la flauta gairebé millor que el meu pare. Ara ho veuràs, àvia.

Riat va agafar la flauta que havia estat netejant, la va apropar a la seva boca i, en bufar, van començar a sortir les notes musicals més belles que la seva àvia hagués sentit mai.

—És cert, Riat. toques molt bé la flauta.

Abu es va allunyar del rafal emocionada de veure la capacitat que tenia la seva néta per tocar la flauta. L'anciana va pensar que Riat hauria estat més feliç si hagués nascut noi.

Després d'ordenar i polir tots els instruments, Riat se'n va anar a la selva a la recerca de Walasse. La va trobar prenent el sol sobre una enorme pedra.

—Walasse, fa molt temps que et busco —va dir Riat a la serp.

—Què passa petita? Tens els ulls vermells i brillants, que potser has plorat? —va voler saber Wallase.

—Estic empipada, només és això. La meva àvia m'ha dit que le dones no podem ser músics, però jo sé que algun dia ho seré.

a noia i la serp van fer una passejada pels verds camps. En un revolt del camí es van trobar amb la feroç pantera Sima.

—La seguim? —va preguntar Riat —. Segur que ens duu fins als seus cadells.

—És perillós —va contestar Walasse.

Però la nena, aquesta vegada, no va fer cas del que li deia la seva amiga, la serp, i va seguir Sima en silenci. Van travessar el riu i es van introduir a la cova on vivia la pantera. En el mateix moment en què Riat ja va poder veure els cadells, Sima es va girar i va observar la nena i la serp. La pantera, amb un moviment ràpid, va saltar sobre la noia. Walasse va aconseguir embullar-se en les potes de la pantera i així va poder impedir que Riat resultés ferida. Però Sima no es donaria per vençuda tan fàcilment. De nou va tornar a saltar sobre Riat, que, sorprenentment, va treure la seva petita flauta i va començar a tocar. Sima es va quedar quieta i va reprimir l'impuls d'atacar. Els ulls del felí es van quedar fixos en els de Riat, que va continuar tocant sense parar, per por que Sima l'ataqués si deixava de fer-ho. Mentrestant, Walasse s'havia encimbellat en una enorme roca que sobresortia sobre els seus caps. A poc a poc i amb molt de compte, la serp va anar agafant la nena per la cama i en un determinat moment va estirar-la cap

amunt i va aconseguir posar-la fora de perill. En deixar de sentir la música, Sima es va despertar del seu encanteri, però Riat i Walasse ja havien desaparegut en l'espessor del bosc.

—Has vist, Walasse? He fet màgia —va dir Riat, amb veu trencada després de la fugida.

—Tu no has fet màgia, el que passa és que ets una nena inconscient i rebel. T'has posat en perill, Riat. Si no fos pel reuma d'aquesta vella pantera, ara estaríem fent la digestió dintre el seu estómac.

—Sí, sí, tot això ja ho sé, però has vist com s'ha quedat Sima en sentir la música que sortia de la meva flauta?

Com que ja es feia de nit, Riat i Walasse es van encaminar cap a la ciutat. La serp es va acomiadar de la nena fins a l'endemà.

Riat no deixava de pensar en el que havia passat moments abans. Era possible que la seva flauta fos màgica o, per ventura, ho era la música? Seria ella qui posseïa la màgia? En la seva família sempre havia sentit dir que la música calmava les feres, però de debò era possible això? Va decidir explicar-ho a alguns dels seus parents, encara que si ho feia, segurament la renyarien pel seu atreviment.

Estava pensant en tot això quan va arribar a casa seva. En aquella època de l'any el jardí estava en la seva màxima esplendor, les flors omplien tot l'espai i la seva olor pujava per l'aire com un núvol.

Les flors preferides de Riat eren una estranya espècie d'orquídies que només florien en el jardí de casa seva. Amb elles es confeccionaven esplèndides corones que la feien semblar més bonica encara del que era.

—Mare, mare, ja sóc aquí! —va cridar Riat quan va travessar el portal que duia a l'enorme cuina.

—Ja era hora, filla, el teu pare s'estava començant a preocupar per tu. Acaba de parar taula perquè esperem convidats —va contestar la seva mare.

—Convidats? De qui es tracta?

—Aquesta nit vénen el teu oncle i el teu cosí. Han de parlar amb el teu pare de la música que es tocarà a les noces.

Riat, que era molt despistada, havia oblidat que al cap d'una setmana se celebraven les noces del seu cosí.

³Un dels déus principals de l'hinduisme. Es representa amb una serp enrotllada al cos.

Com en totes les noces gitanes, s'aprofitava l'ocasió per poder reunir tota la família i posar-se al corrent de tot el que succeïa. Venien parents de totes les regions carregats de regals i de ganes de divertir-se. Les noces del seu cosí amb una noia de la comarca serien esplendoroses. S'hi esperava més de mil persones. Presidint la festa hi hauria l'oncle Reshna, l'home més vell de l'extensa família. Riat era descendent directa de l'oncle Reshna, com tothom l'anomenava, ja que era el besavi de la nostra entremaliada amiga. Reshna tenia noranta anys i era el vell més respectat de la família. Tots els descendents de Reshna li consultaven els seus dubtes i els seus problemes. L'ancià era una font de saviesa per a tots els gitans de la comarca, sense distinció d'edats ni condicions.

Un cop preparada la taula, van arribar el cosí de Riat i el seu pare, el tiet Kapa, acompanyats de Salat, el pare de Riat, i els seus catorze fills barons. Riat sempre es preguntava per què els seus germans anaven junts a tot arreu. Es van asseure a la taula i les dones de la casa van començar a servir els plats amb el sopar: amanides amb les més virolades hortalisses, carns amb espècies, coques de blat de moro i sorbet de roses per beure.

—Ja saps quin repertori tocaràs a les noces? Espero que siguin cançons molt alegres —va demanar el pare del nuvi a Salat, que era el seu germà gran..

—No us decebrem, germà, tocarem la més delicada música que hagis sentit mai —li va contestar.

—No ho dubto, el nuvi és el meu únic fill i per a ell vull les millors noces —va replicar l'oncle de Riat, el tiet Kapa.

En aquella època, els gitanos eren considerats els millors músics de l'Índia. El fill gran de cada família de músics era el que seguia amb la tradició. Salat, el pare de Riat, era el germà gran. Per tant, era qui es dedicava a tocar a les cerimònies familiars. El fill gran de Salat seria el que continués la tradició. Riat no hi estava d'acord, hauria fet qualsevol cosa per ocupar el lloc del seu germà gran, que ella considerava negat per a la música.

La conversa entre els homes de la família es va anar allargant i Riat va decidir que ja era hora d'anar-se'n a dormir. Es va acomiadar de la seva família i va desitjar bona nit a tots. Un cop va ser a la seva habitació va treure el cap per la finestra per contemplar les orquídiades que estaven plantades a baix, al jardí. Mentre n'olorava la flaire va resar a Shiva³, el gran Déu, perquè li concedís el desig de poder tocar algun dia al costat dels músics de la seva família.

I finalment, va arribar el dia de la festa. Riat es va llevar d'hora per ajudar la seva mare a preparar els pastissos que

haviem de dur a les noces. Entre els gitanos era costum aportar alguna cosa per menjar i beure a les noces a les quals s'assistia; d'aquesta forma no faltava mai res a les celebracions. La casa de la núvia s'omplia de taules plenes a vessar dels més diversos plats, cuinats per totes les dones de la família. L'especialitat de la mare de Riat eren els pastissos, els feia de mil formes i sabors, però els més bons eren els de mel. No hi havia festa gitana on no se servissin els seus dolços de mel.

Una vegada preparats els pastissos, mentre Salat i els seus fills carregaven els instruments en el carro, Riat i la seva mare van començar a vestir-se. La dona va ajudar primer Riat, li va adornar la llarga i arissada cabellera i la va cobrir amb el seu bonic vel de color ivori. Mentre la seva mare es vestia, Riat es va ajustar els braçalets. Abans de pujar al carro on l'esperaven els seus pares i germans, la noia va tallar una de les seves orquídiades preferides i se la va posar al cabell.

Quan van arribar a casa de la núvia, ja hi havia gairebé tota la família, només faltava l'oncle Reshna. Una vegada va haver arribat aquest, les noces van iniciar-se. Es van servir els menjars, i la música va començar a sonar, acompanyada dels balls típics per a l'ocasió.

Riat no estava massa contenta aquest dia, va decidir sortir al jardí on podria estar sola. Es va asseure entre les roses a observar com un parell d'abelles s'alimentaven amb el pol·len d'una flor.

—La meva petita Riat, aquí, tan sola? No t'agrada la festa?—li va dir Reshna.

Riat es va llançar sobre el coll del seu besavi amb una alegria immensa. La petita era la preferida de Reshna, malgrat que aquest tenia centenars de descendents. Des que Riat va néixer, l'oncle Reshna sentia un sentiment molt especial per ella. La clau estava en el fet que la seva esposa, abans de morir, havia predit que el seu nét Salat tindria una filla que algun dia faria alguna cosa molt important per als gitanos. Doncs bé, aquesta nena era Riat.

—No em passa res, Abu Reshna, només estava descansant —va dir Riat.

—No sé per què, però no m'ho crec, tens una expressió molt trista als ulls —va insistir Reshna. —Hauries de ser a la festa amb la resta dels nens, ballant i menjant pastissos.

—No m'agrada estar amb els nens de la meva edat, a mi el que m'agrada és... —va replicar Riat a l'ancià, a punt de descobrir-se.

Després de fer-se una llarga abraçada, Reshna va voler saber què li passava a Riat.

- No em passa res, Abu Reshna, només estava descansant —va dir Riat.
- No sé per què, però no m’ho crec, tens una expressió molt trista als ulls —va insistir Reshna. —Hauries de ser a la festa amb la resta dels nens, ballant i menjant pastissos.
- No m’agrada estar amb els nens de la meva edat, a mi el que m’agrada és... —va replicar Riat a l’ancià, a punt de descobrir-se.
- Què és això que tant t’agrada i que no vols dir-me? —va preguntar Reshna amb interès.
- Potser no hauria de dir-t’ho, no crec que ho entenguis. Però a tu, t’ho confessaré. Abu, per què les dones no podem ser músics?
- Les dones sí que podeu ser músics —va respondre el besavi.
- No et crec, la meva àvia em va dir que no era possible, que entre els gitanos només els homes es poden dedicar a la música.
- La meva filla té raó. Les dones no podeu actuar en públic, però sí que podeu tocar els instruments a casa, per a la família.
- O sigui, que només podem actuar a mig fer! Continuo creient que no és just —va replicar empipada Riat.

El seu besavi no feia més que confirmar-li el que ja sabia, allò que a ella la disgustava tant.

—Però no et preocupis, petita, tu estàs destinada a fer grans coses, ho pressento. Només cal que deixis passar el temps i ho veuràs —va consolar-la amb tendresa Reshna.

—Està bé, Abu, potser sóc massa petita encara —va replicar humilment Riat, incapaç d'empipar-se amb el seu besavi.

Riat i els seus pares van arribar de matinada a casa. La mare de Riat va ajudar la seva filla a desvestir-se, la va ficar al llit i li va fer un petó sonor al front.

—Que descansis, vida meva —li va dir la seva mare.

—Bona nit, mare.

Quan Riat va haver calculat que els seus pares i els seus germans dormien, va saltar des de la finestra de la seva habitació i va caure al jardí. Va travessar en silenci el pòrtic de pedra de l'entrada i es va introduir a la selva seguint la sendera de sorra. Riat era molt valenta, ningú amb una mica de seny no s'endinsaria a la selva a aquelles hores, però ella estava convençuda que res ni ningú li farien mal. Va estar

aminant durant molta estona, fins que va arribar a l'enorme cascada que partia el riu en dos. A prop d'allà devia estar descansant Walasse. Les serps no solen tenir el son gaire profund, per això, Riat no va haver d'esperar gaire que Walasse aparegués d'entre les flors.

—Noia, veritablement t'has begut l'enteniment. Què hi fas, aquí, a aquestes hores? No saps com n'és, de perillós, caminar sola per la selva? Ja no et recordes de la pantera Sima i dels seus afilats ullals? —va dir exaltada la serp.

—No n'hi ha per a tant, vella rondinaire, hauries d'agrair-me que et vingui a veure. No em trobaves a faltar? No vols saber com m'ho he passat a les noces del meu cosí?

—És impossible empipar-se amb tu, Riat —va replicar rient Walasse.

—Doncs veuràs —va començar a relatar Riat sense que Wallase li preguntés, —han estat unes noces extraordinàries. Els nuvis han rebut molts regals de tota la família i tots els convidats els han desitjat molta felicitat i prosperitat. A més he estat amb Abu Reshna, el meu besavi. Ben segur que no saps què m'ha dit? —va preguntar Riat.

—No, què? —va dir Walasse, que començava a adormir-se de nou.

—Abu m’ha dit que estic destinada a fer grans coses, però que encara és aviat, que ha de passar el temps.

—L’oncle Reshna devia voler dir que estàs destinada a ficar-te en grans embolics i durant molt de temps —va replicar-li Walasse.

Riat va agafar un tros de molsa de la riba del riu i el va llançar a la seva amiga, la serp. Ambdues van esclafir a riure mentre queien rodolant sobre l’herba.

I tal com havia dit el besavi Reshna, havia de passar el temps i des d’aquella conversa que varen tenir el dia de les noces del seu cosí, ja havien passat set llargues primaveres. Riat, als seus disset anys, s’havia convertit en la dona més bella de Kannauj, la seva ciutat.

La noia alternava les feines a la casa amb els petits concerts de flauta amb els quals complaïa la seva família, especialment Salat, el seu pare. Riat s’encarregava, a més, de compondre noves melodies que després tocaven el seu pare i el seu germà gran, que ja s’havia casat. Malgrat haver crescut, Riat continuava gaudint de la companyia de Walasse, que ja començava a acusar els problemes de la vellesa.

—Riat, t'estàs convertint en una dona encisadora. D'aquí a poc temps tu també hauràs de casar-te, com ho han fet els teus germans —li deien les seves veïnes i les amigues de la seva mare.

—No crec que em casi mai, jaestic bé tal comestic ara. Només vull dedicar-me a compondre cançons i aacompanyar el meu pare a les celebracions —contestava Riat de molt mala gana, sempre que algú parlava del seu futur casament.

La llarga i arissada cabellera de Riat, els seus grans ulls de color mel i la seva esvelta cintura havien fet que molts nois de la comarca s'hi fixessin i que fins i tot en demanessin la mà al seu pare. Però cap d'ells no havia tingut sort perquè ella no els havia acceptat. Riat parlava seriosament quan deïa que no es casaria. Tan sols ho faria per veritable amor, i encara més, estava convençuda que l'afortunat seria un príncep. Tots, excepte la seva àvia, es reïen d'aquesta esbojarrada idea. L'àvia, com el besavi Reshna, pressentia que la noia quan fos una mica més gran estaria destinada a fer coses importants, així que, potser sí que es casaria amb un príncep.

Una tarda, quan la bella jove tornava a casa seva de passejar per la ribera del riu al costat de Walasse, es va trobar que

en el jardí, al costat de les seves belles orquídiades, hi havia un desconegut que portava un luxós vestit, brodat amb fil de plata. Parlant amb l'home hi havia el seu pare, Salat, i el germà gran de Riat.

—Oh, pel gran déu Ahuramazda!⁴ qui és aquesta jove tan bella i encantadora? —va preguntar el foraster.

—Bé..., gran senyor, només és la meva...

La noia no va deixar que el seu pare acabés la frase.

—Sóc Riat, senyor, filla de Salat i compositora de cançons.

—Però Riat! No, no li faci cas, a aquesta noia tan atrevida —va dir Salat una miqueta avergonyit per l'actitud de la seva filla.

—No es preocupi, Salat, m'encanten les noies decidides i que saben el que volen —va contestar l'estranger, després d'una petita pausa.

Senaquerib, que així era com es deia l'home, va continuar la conversa que moments abans havia interromput Riat.

—El missatge que us porto del gran rei de Pèrsia⁵ Jerjes, és que vostè i mil dels seus es traslladin a Isfahan⁶ la gran ciutat, per

⁴Déu suprem dels perses, anomenat també Senyor de la Saviesa.

⁵Actualment l'Iran.

⁶En l'actualitat, aquesta ciutat es coneix amb el mateix nom.

actuar davant seu. La qualitat dels músics gitanos ha arribat a orelles del gran rei. El sobirà, que des de fa un temps està malalt amb un terrible mal de queixal, creu que la música dels gitanos de l'Índia pot guarir la seva malaltia. Si ho aconsegueixen, el rei els lliurarà una gran quantitat de diners i de regals.

—Però senyor, nosaltres no som metges, mai no hem guarit ningú amb la nostra música. Només actuem en noces i festes, però mai no ho hem fet davant un rei —va replicar Salat, que ja començava a estar preocupat.

—Són desitjos del rei i els seus desitjos són ordres —va contestar el missatger.

Durant tota aquella estona Riat no s'havia perdut ni una paraula de la conversa. La noia comprenia que la situació era molt perillosa i pressentia que si el rei no es guaria després de l'actuació alguna cosa dolenta podria passar al seu pare i a la seva família.

—Quan hem de partir cap a Isfahan? —va preguntar Salat.

—D'aquí a dos dies, com més aviat hi arribem millor. Són els dies que calen per poder reunir els mil músics que hauran de viatjar fins a la ciutat —va contestar fermament el missatger del rei.

—Com vostè vulgui, començarem a preparar el viatge immediatament, som-hi —va afegir Salat en to trist.

—Ara que ho penso..., Salat, la teva filla Riat haurà de venir amb nosaltres. Estic segur que al rei Jerjes li agradarà molt conèixer-la...

—Però senyor, la meva filla només és una noia, i a més ella no és músic —li va contestar Salat.

Veient que el seu pare estava a punt de tenir un atac pel disgust, Riat es va adreçar al noble senyor:

—No es preocupi, senyor Senaquerib, jo aniré amb vostè, no sé tocar, però puc preparar els instruments.

—No pateixis pare, no em pot passar res dolent, prometo que no em ficaré en embolics —va replicar Riat seriosament.

Després que el missatger del rei de Pèrsia es retirés, Salat i la seva família van començar a preparar el viatge cap a aquell llunyà país. El pare de Riat va haver de reunir els mil músics en els dos dies previstos, davant els ulls plorosos de la seva dona.

a arribar el moment de la partida i totes les persones de la ciutat van sortir de casa seva per acomiadar els músics que anaven a fer el llarg viatge. Salat i els més grans encapçalaven la fila muntats en preciosos cavalls, la resta anava en carros adornats amb garlandes de colors. A l'últim carro hi anava Riat, l'única dona de l'expedició, i repenjada a les seves cames duia una enorme cistella que, afortunadament, havia passat desapercebuda per tots. Era fàcil imaginar què duia Riat a la cistella. Es tractava de Walasse. La serp no hagués deixat sola Riat per res del món, però hauria d'estar amagada a la cistella bona part del temps, ja que als gitanos no els agradava gens aquest animal.

Van trigar més d'un mes a arribar a Pèrsia. Van travessar altes muntanyes i rius profunds. Els músics gitanos van poder veure estranys animals que mai no havien vist i precioses flors desconegudes a l'Índia, el seu país. Van passar per petits pobles i per luxoses ciutats, on van ser acollits amb els braços oberts ja que la seva fama com a excel·lents músics havia arribat a tot arreu i els precedia.

Van arribar a Isfahan a començaments d'abril. Des de lluny, els músics van poder veure la ciutat més meravellosa del món. Les teulades dels seus edificis eren d'or i les seves parets de marbre. Per tot arreu es podien veure jardins immensos

que feien ombra als passejants. Van entrar a la ciutat per la porta principal de la muralla i allà van ser rebuts per una multitud de gent que els llançava pètals de roses a mesura que hi anaven entrant. Els ajudants del rei també els estaven esperant i els van dur directament al palau.

A la sala del tron hi havia el rei Jerjes assegut en el seu tron d'or i diamants. Al seu costat hi havia el príncep Dario, un jove alt i bru que destacava per la seva bellesa i fortalesa. El primer que hi va entrar va ser Salat, seguit dels seus fills i de la resta de músics. Riat va ser l'última a aparèixer-hi.

—Majestat, és un honor ser aquí, al vostre país —va dir cortesament el pare de Riat dirigint-se al rei Jerjes.

—Benvinguts a Isfahan. Espero que durant el temps que us estareu aquí gaudireu de la vostra estada. Considereu aquest palau com casa vostra —va contestar amablement el rei.

Riat havia anat observant tot el que passava a la sala del tron. Va contemplar el sòl de fusta i l'alt sostre decorat amb perles i pedres precioses. Tampoc no va poder evitar de fixar-se en el príncep Dario, ja que aquest no havia deixat de mirar-la des que havia entrat a la sala. Una vegada es van haver retirat

els músics a les seves habitacions per poder descansar abans de l'actuació de la nit, el rei i el príncep van decidir fer una passejada pel bell jardí del palau.

—Pare, us heu fixat en la noia que venia amb els músics? —va preguntar Dario al seu pare.

—Sí, m'hi he fixat, fill, per què m'ho preguntes?

—És la noia més bella que he vist mai.

—És cert, fill, però no oblidis que tu ets un príncep i ella només és la filla d'un músic.

Dario no va voler seguir parlant del tema, només desitjava que es fes de nit per poder veure Riat durant l'actuació.

Al mateix temps, Riat conversava amb Walasse a la seva habitació:

—De debò que no t'has fixat en el príncep? —va preguntar Riat a la serp.

—Està bé, Riat, sí que m'hi he fixat, però tu no hauries d'haver-ho fet, ja saps que ell és un príncep i segurament no es fixarà en tu. A més, Riat, tu deies que mai no et casaries. És que potser has canviat d'opinió?

—Jo no he parlat de casar-me, només he dit que el príncep és el jove més meravellós que he vist mai.

Ja eren les deu de la nit quan van entrar els mil músics a la sala del tron. El rei, el seu fill Dario i tots els membres de la cort portaven vestits luxosos i molt bonics. Tots els convidats restaven mig ajaguts en uns seients molt còmodes i menjaven tota mena de plats rars que estaven posats sobre unes tauletes baixes. A les quatre cantonades de la sala hi havia uns gerros d'on sortien uns vapors perfumats deliciosos.

—Riat, tu has de quedar-te aquí fora —va xiuxiuejar Salat a la seva filla.

—Però, pare, jo també tinc dret a veure què és el que passa.

—Ja t'he dit que no, Riat. Si succeeix alguna cosa dolenta, vull que tinguis temps de sortir corrents, no voldria de cap manera que et passés res.

—Pare, no hi ha motiu perquè passi res, però si és això el que vols, em quedaré a fora.

Riat va obeir el seu pare i es va quedar a la porta observant com els seus familiars començaven a afinar els instruments. Salat era el que els dirigiria i també era ell qui estava més nerviós i

preocupat, ja que no volia ni imaginar què podria passar-los si el rei no es curava del seu mal de queixal.

Els músics van començar a tocar i van delectar tots els assistents. Riat somreia molt emocionada veient l'espectacle, malgrat que la cara del rei seguia estant tibant i seriosa. De sobte, Jerjes va fer un crit i tots van callar. La música va deixar de sonar. Davant la sorpresa de tots, el rei es va aixecar del seu tron i va començar a parlar.

—Músics, no heu aconseguit calmar-me aquest espantós mal de queixal i, per tant, em dispenso a castigar-vos.

Tots els músics van empal·lidir com una fulla de paper.

—Us tancaré a la masmorra del palau i sereu els meus presoners per a tota la vida.

Riat es va quedar molt sorpresa quan va sentir aquestes paraules.

—Walasse, has sentit? No pot ser veritat. Cal fer alguna cosa, no podem quedar-nos quietes mentre passa tot això.

—Hem de fugir, Riat, el teu pare es moriria de pena si a tu també t'empresonessin.

—Ets boja, creus que deixaré els meus en aquesta situació? No, no penso fer-ho.

Mentre el rei Jerjes ordenava als guàrdies que detinguessin els mil músics, el seu fill Dario intentava convèncer-lo que no ho fes.

—Pare, no has de fer-ho, no tens dret a empresonar aquesta pobra gent.

—Deixa'm, Dario, no em contradiguis, jo sóc el rei.

Riat no parava de donar voltes sobre aquest assumpte, i de cop i volta va tenir una idea.

—Walasse, te'n recordes del dia que vaig aturar la pantera Sima tocant la flauta? Doncs bé, crec que ara podria fer el mateix. Potser aconseguixi que el rei s'aturi —va dir preocupada Riat.

—No crec que això sigui una bona idea. A més, no tens aquí la teva flauta i potser amb qualsevol altra no puguis fer-ho.

—Ja tinc la solució. Bé, més aviat la solució és al teu cos, Walasse.

—No t'entenc, Riat.

—És molt senzill, amiga, la flauta és a casa meva, a Kannauj.
Tu només has d'anar-hi i portar-la.

—I com pretens que porti la flauta? Som molt lluny del nostre país.

—És molt senzill, pots anar-hi volant.

Walasse es va adonar de la importància que tenia fer això per Riat, tot i que la facultat de volar de la serp no sempre funcionava. Es tractava d'una habilitat que es desenvolupava en situacions de molt risc o de perill. Walasse va entendre que aquesta era una situació molt difícil per a tots, i és per això que no va trigar a emprendre l'anada. Al cap d'un parell d'hores, Walasse era de nou al palau i portava a la boca la petita flauta de fusta de Riat. La noia va córrer cap a la sala del tron on encara es trobava el rei. Al seu costat hi havia Dario, que la va mirar entre estranyat i satisfet.

—Benvolgut rei, permeteu que jo toqui la meva flauta? Estic convençuda que us curareu quan sentiu la meva música.

—Molt bé, petita, però no crec que ho aconseguïsis. Si se'm passa aquest espantós mal de queixal podràs demanar-me el que vulguis —li va contestar el rei.

Niat va començar a tocar aquella cançó que un dia, feia ja set anys, havia tocat a la seva àvia. La cara del rei es va anar transformant a poc a poc i va acabar apuntant un somriure. El príncep Dario no se'n sabia avenir. De sobte, el rei es va aixecar del tron i va abraçar la noia.

—Petita, has aconseguit curar-me. Què desitges? —li va preguntar el rei, emocionat.

—Majestat, vull que allibereu la meva família, els mil músics gitanos.

—Serà com tu vulguis, ho faré immediatament.

Al cap de pocs minuts tots els membres de la cort i els mil músics ja estaven celebrant la fi del mal de queixal del rei.

—Riat, com ho has aconseguit? —li va preguntar el jove príncep.

—Només he desitjat amb totes les meves forces que el teu pare es curés, amb això n'hi ha hagut prou.

Riat s'havia adonat que ni la seva música, ni la seva flauta feien màgia. Només calia desitjar un bon propòsit perquè aquest es complís.

Uns mesos més tard, Riat es va casar amb el príncep, tal com ella havia imaginat des de petita. Amb l'ajuda del rei, la noia va aconseguir crear una escola de música en la qual podien aprendre i actuar les dones. Tal com ella havia desitjat sempre. Els familiars dels mil músics se'n van anar a viure a Isfahan amb ells, i des d'allà, els gitanos es van escampar per tot el món, gràcies a Riat i al seu amor per la música. Wallasse no va tenir mai més la necessitat de volar i va poder viure sense problemes amb Riat, això sí, sense que ningú la veies.

PROPOSTES I ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES
ELABORADES, A PARTIR DEL CONTE:

RIAT I ELS MÚSICS

Introducció

Us presentem un conte gitano acompanyat de suggeriments per treballar-lo a l'aula, en diferents àrees de coneixement. Un conte gitano perquè està escrit per Mercedes Porras Soto, una dona gitana, i il·lustrat per dos joves gitans, Saray Fernández Bestard i Juan José Gómez Heredia; un conte gitano perquè els gitans en són els protagonistes. Però és també un conte sobre la música, sobre una dona que somia el seu futur, sobre l'amistat i la lleialtat, sobre els valors de la família, i moltes coses més que podreu descobrir llegint-lo.

La Fundació Pere Closa desitjaria que els mestres trobessin en aquest conjunt de propostes no només un recurs puntual per treballar a l'aula aspectes relacionats amb la cultura gitana, sinó un recurs ampli i durador per treballar, partint d'interessos i motivacions diversos, continguts relacionats amb diferents àrees de coneixement.

Volem contribuir d'aquesta manera a fer que la cultura gitana estigui present a les aules, com a senyal inequívoc de la diversitat que caracteritza la societat en què vivim.

El conte va acompanyat d'un text complementari, vinculat a la narració, i ambdós són el punt de partida de les diverses propostes

que hi trobareu, relacionades amb les àrees de llengua, de matemàtiques, de música, de ciències socials, visual i plàstica, i amb eixos transversals (valors).

Les activitats volen promoure el diàleg, la reflexió i el treball en grup, estimulant actituds positives per part dels nois. No són mai propostes tancades. Es presenten en forma de suggeriments flexibles que permeten aplicacions i alternatives molt diferents segons l'edat dels nois i altres qüestions. Moltes de les propostes serveixen tant per a primària (a partir del cicle mitjà) com per a secundària. Quan estiguin diferenciades, ho trobareu indicat.

Diem a partir del cicle mitjà, però ho diem amb reserves, perquè el conte pot ser «adaptat» per vosaltres per ésser narrat als nens de qualsevol edat, inclosos els d'educació infantil. Les propostes que

sugerim estem convençuts que poden servir de punt de partida o d'inspiració per pensar activitats per a tots els cicles. Caldran més o menys ajustaments en funció de l'edat dels nois i noies amb qui treballem.

Sobre el conte

Malgrat ser un conte inventat, aquest relat incorpora aspectes de caire històric respecte a l'origen del poble gitano i la seva dispersió en el món, que l'autora Mercedes Porras ha sabut entrellaçar amb destresa amb una història protagonitzada per una noia que somia convertir-se de gran en allò que desitja i que li és un camí vedat, en principi, per la seva condició femenina. La narració conté abundants i precises descripcions que impliquen tots els sentits (vista, oïda, tacte, gust i olfacte) i permet conèixer aspectes de la vida dels gitans que potser us són desconeguts.

Posa de relleu, per tant, aspectes històrics i culturals i aspectes d'absoluta actualitat que el fan apropiat per ésser treballat des de perspectives molt diferents.

La lectura no ha de fer-se necessàriament en l'àrea de llengua. Insistim que constitueix un recurs múltiple i, per tant, pot ser adient per llegir a la classe de música, a la de llengua, a la de socials, a la d'educació visual i plàstica, i en qualsevol moment que es vulgui tractar temes transversals relacionats amb els valors (el respecte als ancians, la igualtat d'oportunitats de les dones, la família extensa o nombrosa, el valor de l'amistat...).

Totes les propostes parteixen del conte, i del text que complementa la narració i que podreu fer servir de forma independent o paral·lela. Els trobareu a continuació. Us convidem a llegir-los i a examinar després les propostes que us suggerim per desenvolupar a l'aula.

PROPOSTES PER DESENVOLUPAR A L'AULA A PARTIR DEL CONTE: RIAT I ELS MÚSICS

Alguns suggeriments sobre la lectura

Teniu moltes opcions diferents per fer la lectura d'aquest conte amb l'alumnat: per part vostra o d'ells; de forma individual o bé col·lectiva; en veu alta o en silenci; sencera (d'un sol cop) o bé fragmentada (en diverses sessions); a casa o a l'aula... Vosaltres decidireu quina o quines són les opcions que millor us poden anar en funció dels objectius que us proposeu treballar.

Cadascuna de les opcions, però, permet treballar aspectes diferents i genera, en conseqüència, propostes diferents.

Mentre llegiu

Aturar la lectura en determinats llocs i:

- Anticipar-se als fets, imaginar què passarà a continuació:
 - Aconseguirà Riat escapar de la pantera? Com ho farà?
 - Aconseguiran els mil músics gitanos de curar el mal de queixal al rei?
 - Aconseguirà Riat trobar una solució per alliberar el seu poble?
 - Aconseguirà Riat casar-se amb un príncep?
 - ...

- Intercalar la lectura del text complementari i portar a terme paral·lelament algunes de les propostes que suggerim específicament per treballar a partir d'aquell (les trobareu més endavant).
- Suggestir una conversa en la qual els nois i noies hagin d'imaginar possibles maneres per les quals Riat pugui realitzar el seu desig: tocar en públic (plantejar-ho en forma de problema i buscar-hi solucions, que podrien ser: disfressar-se d'home, amagar-se dins un bagul...). Adient per treballar en petits grups i posar després en comú les solucions, mirant de valorar-les depenent de si serien factibles, imaginatives,

complicades... Mirant de sospesar avantatges, inconvenients, dificultats, etc.

Després de la lectura (llengua)

- Imaginar un final diferent a partir d'un punt determinat.
- Imaginar una continuació, basant-se en la imaginació, o en dades històriques o combinant totes dues maneres:
 - La vida de Riat i la seva escola de música
 - Noves aventures de Riat i Wallasse
 - De les migracions dels gitanos des de Pèrsia
 - Etc.
- Inventar una narració que tingui com a protagonistes els gitanos i que posi de relleu les coses que han après sobre ells, a través de la lectura del conte (origen, costums, habilitats i destreses...).
- Cercar les frases fetes o expressions que surtin al text. Treballar a partir del seu significat. Buscar-ne d'altres equivalents,

emprar-les en un text...

- Cercar fragments sencers i/o paraules i expressions que facin referència a les coses que es poden percebre amb els sentits (olors, sabors...), descrites en el conte. Comentar la riquesa d'informació que ens aporten els diferents sentits a l'hora de descriure un fet, un espai...
- Utilitzar les informacions qualitatives proporcionades pels sentits per descriure un moment o espai determinat.
- Comentar si resulta més fàcil imaginar-se els contextos en què transcorren les accions, els personatges... en funció de les descripcions intercalades en un text narratiu.
- Diferenciar els fets o detalls fantàstics del conte dels que són o podrien ser reals.
- Etc.

Després de la lectura (música)

- Desenvolupar converses amb els nois sobre:
 - El paper de la música en el conte.
 - Altres contes en els quals la música també tingui importància.

- Els tipus d'instruments musicals als quals es fa referència (vent i percussió).
- Les diferents tasques que desenvolupen els personatges en relació amb la música (neteja i manteniment dels instruments, composició, interpretació...).
- Si tant les dones com els homes poden ser músics i decidir lliurement l'instrument que desitgen tocar.
- Cultures amb vincles especials amb la música.
- L'efecte guaridor o terapèutic de la música sobre les persones i els animals:
 - Si els agrada o no escoltar música.
 - Si canvia el tipus de música que els vede gust escoltar segons el seu estat d'ànim.
 - Si la música els anima en algunes situacions.
 - Si la música els provoca sentiments, sensacions, els evoca records, els fa créixer fantasies...
 - Si a algun animal dels que tenen a casa sembla que li agradi escoltar música.
 - Etc.

- El paper de la música en les celebracions (casaments...).
- Etc.

- Organitzar un concert amb instruments de vent i percussió.
- Inventar una petita melodia per guarir algú d'un mal especial que també caldrà inventar.
- Fabricar instruments musicals de percussió (caixes de ressonància).
- Treballar ritmes i/o melodies gitanes.
- Desenvolupar un treball de recerca sobre la vinculació dels gitanos amb la música (des d'una perspectiva històrica i/o actual, tenint present els gitanos d'arreu del món, o només els catalans, o tots els espanyols, o exclusivament els europeus...).
- Etc.

Després de la lectura (socials - recomanat per a secundària)

Localitzar en un mapa les ciutats que surten en el text i traçar la ruta hipotètica que devia seguir la caravana per traslladar-se de l'Índia

a Pèrsia. Valdria la pena utilitzar un mapa físic i un altre de polític, perquè els nois es fixessin en el relleu, la hidrografia, etc., per tal d'imaginar el trajecte, així com determinar les ciutats més importants que trobarien en el seu recorregut. Seria interessant dur a terme el treball en petits grups i després exposar a la resta l'itinerari que han marcat sobre el mapa, argumentant-ne els motius. Es poden comparar els itineraris marcats i veure així coincidències i diferències entre les rutes o bé entre els arguments o motius que han impulsat les decisions per escollir un camí o un altre. Caldria considerar qüestions com l'aprovisionament de queviures, el clima... La consigna seria demanar als nois que decidissin la ruta més ràpida i còmoda. Esbrinar també la distància en quilòmetres del viatge.

Després de la lectura (visual i plàstica)

Proposar als nois i noies que il·lustrin algunes escenes del conte, o algun dels personatges que més els hagi agradat, etc.,

posant petites condicions o limitacions, com per exemple:

- Ha de ser un personatge que porti el cabell llarg.
- Hi ha d'aparèixer algun animal.
- Hi ha d'aparèixer la flor preferida de Riat.
- Ha de veure's la riquesa de les robes que vestien els músics.
- Hi ha d'haver tres instruments musicals diferents.
- Etc.

Aquestes petites limitacions obliguen els nois i noies a utilitzar la memòria i a repassar mentalment les escenes del conte que compleixin els requisits imposats, i també a imaginar-se aquelles que serien possibles dins el context de la narració. Així, per exemple, els tres instruments musicals podrien aparèixer desats a dins d'un bagul, en la festa de casament del cosí de Riat, a sobre dels carros de la caravana, juntament amb altres pertinences per al viatge, en la sala del tron del rei Jerjes, emmagatzemats en una masmorra fosca... Els nois podran i

hauran de triar una opció i després mirar de representar-la, expressant-se amb elements propis del llenguatge visual i plàstic. Es podrien utilitzar tècniques i/o procediments diversos, com el dibuix, la pintura, el collage...

Amb grups de secundària

Aprofitar el fet que en la llista de Kerat (vegeu apartat següent) hi surten els noms de diferents espècies (nou moscada, cardamom...) per proposar als nois que en petits grups:

- Cerquin diferents espècies i decideixin la manera de guardar-les i etiquetar-les.
- Recopilin informació sobre cadascuna d'elles (escrita, gràfica...).
- Que les mirin, olorin, provin, toquin... i parlin sobre les diferències que hi observen.
- Que les classifiquin atenent criteris diferents (color, olor, sabor, textura...).
- Que mirin d'aconseguir colors i tons com més aproximats millor als de les espècies,

- emprant diferents materials: llapis, aquarel·les, tempera, guix...
- Que experimentin barrejant làtex i espècies per aconseguir pastes fluides i pigmentades que puguin adherir-se sobre alguna superfície (de paper, cartró o fusta), observant-ne a continuació la pigmentació del suport, les diferències de color..., i experimentant les possibilitats de ser aplicada (amb pinzell, espàtula...).
 - Que cerquin informació sobre un artista contemporani anomenat Dieter Roth, que entre d'altres materials o elements, utilitza en alguna de les seves obres aliments com les espècies o la xocolata.
 - Que utilitzin les espècies per fer composicions sobre un suport bidimensional o bé per expressar qualsevol idea que trobin pertinent, utilitzant suports o presentacions tridimensionals.
 - Etc.

Després de la lectura (temes transversals: valors)

A partir de la lectura del conte, suggerim

diferents blocs temàtics que poden resultar adients per treballar, tant a primària com a secundària:

- El respecte als ancians
- El valor de la família nombrosa i extensa
- El valor de l'amistat
- El valor de les dones a la societat: la igualtat d'oportunitats. Poden o no poden escollir i decidir el seu futur?

Proposem treballar en petits grups, a través del diàleg i la reflexió, suggerint temes de debat, preguntes concretes, compartint opinions i raonaments contínuament, prenent nota del més rellevant per poder després analitzar i valorar les opinions expressades... Serà interessant partir de les situacions que es desenvolupen en la narració i passar a parlar amb els nens i nenes de situacions viscudes i conegudes per ells, que tinguin relació amb el que passa en el conte. Serà important que estableixin aquests paral·lelismes correctament, i que siguin capaços d'identificar o reconèixer, i recordar situacions en les quals, per exemple, s'hagi demanat

consell al parent més vell de la família, o un amic els hagi ajudat a aconseguir una cosa molt important per a ells..., de la mateixa manera que succeeix a la narració.

El conte es pot treballar des del vessant de la cultura gitana, perquè els valors que proposem de tractar són presents en el conte i s'identifiquen amb personatges molt concrets, i des del vessant de la interculturalitat, ja que aquests valors són també patrimoni d'altres cultures, sobre les quals podem parlar, comparant, examinant quines coses hi ha de comú i de diferent entre diferents ètnies, establint paral·lelismes, complicitats...

Algunes qüestions que es podrien tractar des de la perspectiva del conte i des d'una perspectiva intercultural:

El respecte pels ancians

Perspectiva del conte

- Quin és el personatge més ancià del conte i què se n'explica.

- Per quins motius els ancians són tan savis.
- Per què els sembla que Riat explica el seu desig secret únicament al seu ancià oncle Reshna.
- Quin tipus de consultes li devien fer altres membres de la família (imaginar situacions diferents en funció de l'edat i el sexe dels possibles consultors...).
- Etc.

Perspectiva intercultural

- Quina es la relació de cadascú amb els ancians/avis de la família.
- On viuen. Quina és la freqüència i/o els motius pels quals es veuen o reuneixen.
- Quines coses els avis coneixen molt.
- Quines coses preguntarien als avis.
- Quins secrets explicarien als avis.
- Recordar alguna situació en què s'hagi recorregut als avis per prendre una decisió important.
- Etc.

Els valors de la família extensa i nombrosa

Perspectiva del conte

- Pensar en com devia ser la relació de Riat amb els seus catorze germans.
- Inventar un nom i una edat per a cadascun d'ells, afeccions, caràcter...
- Imaginar com devia ser la casa de Riat perquè hi poguessin viure tots còmodament. Fer càlculs de quantes persones hi vivien.
- Pensar en els possibles problemes que devia tenir la mare de Riat per «controlar» tots els germans. Sugerir maneres d'organitzar-se i repartir-se les tasques (fer el llit al matí, parar taula, donar de menjar als animals...).
- Pensar en com devien ser les trobades de la família de Riat amb motiu d'una boda. Pensar en altres motius pels quals es devien reunir.
- Etc.

Perspectiva intercultural

- Diferents models de família (famílies

extenses i nombroses / famílies nuclears / famílies monoparentals).

- Aspectes de convivència en els diferents models. Els germans.
- Motius pels quals es reuneix la família.
- Etc.

El paper de la dona en la societat

Perspectiva del conte

- Valorar el fet que Riat desitgi ser músic, malgrat que no sigui una feina de dones en la seva cultura.
- Valorar l'opinió dels personatges que envolten Riat, sobre el seu desig o somni.
- Buscar possibles solucions perquè Riat pugui complir el seu desig (vegeu mentre llegiu).
- Imaginar quin tipus de feines feien les dones de la família de Riat (tietes, cosines, cunyades...).
- Fer hipòtesis sobre el paper de les dones gitanes a la narració, després que Riat hagués aconseguit el seu desig i hagués muntat una escola de música.
- Etc.

Perspectiva intercultural

- Parlar sobre com es reparteixen les tasques que cal fer a casa. Tothom hi col·labora?
- Pensar i parlar sobre si hi ha feines que no poden fer les dones i feines que no puguin fer el homes. Examinar motius, raons, opinions... contrastar i comparar la situació en diferents cultures.
- Parlar del que els agradaria fer quan siguin grans. Somnis i desigs. Possibilitats i dificultats que hi veuen per aconseguir-ho.
- Cercar exemples de persones properes conegudes que hagin aconseguit fer el que volien i d'altres que no ho hagin aconseguit i/o tinguin dificultats en aquest sentit.
- Etc.

El valor de l'amistat

Perspectiva del conte

- Valorar la relació entre Riat i Wallasse.
- Imaginar què hauria passat si no

haguessin estat amigues.

- Localitzar els moments en què van dependre l'una de l'altra.
- Imaginar com devia ser la vida de Wallasse al palau. Quines coses pensen que Riat devia fer perquè s'hi trobés còmoda.
- Etc.

Perspectiva intercultural

- Què és un amic i què té d'especial o de diferent respecte a altres persones que coneixem.
- La importància de tenir amics
- Quines coses farien per un amic. I si les mateixes coses les farien per una altra persona.
- Etc.

PROPOSTES PER DESENVOLUPAR A L'AULA A PARTIR DE LA LLISTA DE COSES QUE TRANSPORTAVA LA CARAVANA DE GITANOS QUE VIATJAVA RUMB A PÈRSIA, PER TOCAR DAVANT EL REI JERJES AMB ELS SEUS 1.000 MÚSICS

Coses que transportava la caravana de gitanos

A continuació trobareu una llista que va fer un dels germans de Riat, Kerat, per tal d'ajudar el seu pare, Salat, a organitzar tot el que calia per emprendre el viatge a Pèrsia. Ell es va oferir per portar el control dels queviures i d'altres coses que havien de transportar els 201 carros que formarien la caravana. Kerat era una mica despistat i segurament es va descuidar de posar algunes coses a la llista, i d'indicar les quantitats que feien falta d'alguns dels productes. Va

mirar, però, d'ésser molt ordenat i per això va anar posant per ordre alfabètic totes aquelles coses que va pensar que feien falta:

- Aiguamans per rentar-se les mans
- Atuellts per guardar oli de soja
- Bacallà salat
- Bols, gerres, olles, plats i vasos de coure
- Bosses amb fulles de te seques
- Cardamom
- Carn de xai fumada o salada per fer samosa (crestes de carn)
- Cigrons
- Cistelles de vímet per guardar-hi coses

- Cocos
- Cogombres, iogurt (o dahi) i menta per fer el dhal
- Bótes amb vi (10 litres)
- Curri
- Fruïtes (plàtans, maduixes, magranes, mangos, taronges)
- Grans bots per emmagatzemar l'aigua
- Llavors de la flor de lotus
- Llenties
- Llet de vaca
- Mel
- Nou moscada
- Per fer postres: porcions de formatge amb aigua de roses (conegut com a

rasgulla)

- Petits forns tandoor (forns de fang) per coure la carn fresca (pollastres o ànecs) i el peix
- Robes diverses
- Sabó
- Sacs de 15 kg d'arròs
- Sacs de 20 kg de farina de blat, per fer coques
- Safrà
- Sèsam
- Tovalles i tovallons de lli de molts colors
- Vasos de vidre per prendre el te

Els productes d'aquesta llista es presenten ordenats per ordre alfabètic per poder generar una conversa i/o diversos exercicis en els quals es parli de la manera d'organitzar les coses. Malgrat que l'ordre alfabètic és útil en algunes ocasions, sembla que aquesta vegada aquest criteri ha generat un cert desordre: estan barrejats els aliments, amb els estris, les espècies amb els llegums..., possiblement falten coses que podrien ser indispensables; sembla que tot allò que hi surt és més aviat d'ús comunitari i/o col·lectiu, i per tant per compartir.

Totes aquestes qüestions poden donar peu a parlar amb els nois i noies sobre:

- Què vol dir ordenar.
- Possibles maneres d'ordenar les coses. Criteris.
- L'adequació dels criteris a la finalitat de l'ordenament.
- Quines coses es poden ordenar.
- Si és més fàcil buscar i comparar les coses quan estan ordenades, que quan no ho estan.
- Si és el mateix ordenar que classificar.
- Possibles maneres de classificar els elements d'una llista.
- Les situacions en què ells elaboren llistes. Per quins motius i com ho fan.
- Com valoren la llista que ha elaborat Kerat per tal d'organitzar-se (útil, desorganitzada, incompleta...).
- Els productes que conté la llista: quins són frescos, quins no ho són, quins es faran malbé abans, què poden fer per conservar-los, què poden fer per obtenir-ne més, quins altres productes pot ser que trobin durant el viatge,

tenint present els llocs per on passaran...

- Etc.

I/o proposar-los que:

- Cerquin les paraules o coses de la llista de Kerat que els són desconegudes i després iniciïn un procés de recerca d'informació per saber què són i com s'empren o per a què serveixen.
- Ordenin els elements de la llista d'una manera diferent de com ho estan.
- Estableixin grups i subgrups de manera que classifiquin els productes d'acord amb criteris determinats.
- Revisin els grups fets i decideixin si hi ha altres coses que es podrien afegir en funció del criteri emprat, i ho facin.
- Discuteixin en grup sobre si consideren que hi ha algun producte de primera necessitat que no figura en la llista i presentin a la resta de grups les conclusions.
- Suggereixin altres coses que podia portar la caravana, d'ús col·lectiu o bé

individual.

- Inventin i elaborin la llista que va fer Riat per organitzar el seu equipatge personal, o la de qualsevol altre personatge.
- Valorin la idoneïtat dels aliments que hi apareixen, tenint present el que és una dieta equilibrada.
- Seleccinon les coses de menjar que surten a la llista i que utilitzen de forma habitual a casa i expliquin a la resta de companys com i per a què les empen.
- Duguin a terme una activitat en petits grups, per decidir les coses que s'haurien d'emportar per anar de viatge (per al trajecte o l'estada). Caldria definir una situació inicial hipotètica, que fàcilment podeu construir vosaltres o els mateixos nois i noies utilitzant els punts següents com a referència.

El lloc de destí (espai geogràfic, clima...)

El motiu del viatge

El mitjà de transport utilitzat (carro, avió, avioneta, vaixell, cavall...)

La durada del viatge

El tipus d'embalatge utilitzat per a transportar l'equipatge (maleta, motxilla, bagul, farcell...) Etc.

Aquests punts poden servir també per establir converses que valorin quines són les circumstàncies i/o factors que condicionen el contingut d'un equipatge. Seria interessant parlar també sobre :

Les coses que són indispensables.
Les coses que són necessàries i/o desitjables, però de les quals es podria prescindir.
Les coses que són innecessàries i, per tant, se'n pot prescindir absolutament.
Etc.

Amb grups de primària pot ser interessant centrar-se en algun dels punts suggerits i treballar, per exemple, les diferències entre viatjar a un lloc càlid i a un lloc fred, a l'efecte de decidir el contingut de l'equipatge. O bé treballar tenint present només la durada del viatge, fixant-se en

qüestions de quantitats...

Amb grups de secundària pot ser interessant plantejar aquest treball posant límit, per exemple, a la quantitat de coses d'ús comunitari que es poden emportar.

Un cop definit el viatge, cada membre del grup hauria d'elaborar individualment una llista amb les coses que pensa que li farien falta. A continuació les haurien de posar en comú i elaborar entre tots una altra llista definitiva. Caldrà doncs que dialoguin, seleccionin, triïn, valorin les propostes dels altres, defensin les seves... abans d'arribar a un acord.

Per treballar específicament

continguts de l'àrea de matemàtiques

A partir de la llista, podeu demanar als nois que suggereixin unitats de mesura adients per a algunes de les coses de la llista que es puguin quantificar i no estiguin especificades.

Molts productes admetrien diverses unitats de mesura. Per exemple, els cocos bé podrien comptar-se per unitats, per sacs amb un nombre determinat a dins, per caixes..., admetrien també una mesura de pes, expressada en kg... però en canvi no admetrien ser expressats en litres excepte si, per exemple, establíssim una correspondència entre pes i litres de suc que produeixen. El sèsam podria comptar-se en bossetes d'x g, en sacs d'x kg i també en pots de llauna, però en canvi no seria massa raonable comptar-lo en unitats tenint en compte la seva petita mida i la manera com s'empra (a grapats).

És possible desenvolupar nivells de complexitat molt diversos entorn de la proposta. Seria molt enriquidor obtenir respostes diferents i compartir-les després entre tots.

A secundària pot resultar adequat demanar també als nois que facin estimacions de les quantitats totals de determinats productes que farien falta, tenint present la durada del viatge i la quantitat d'homes que componien la

caravana. D'aquesta manera, hauran d'establir correlacions entre persones, temps i quantitat de queviures i estris. Per dir-ho d'una manera senzilla, valdria la pena que fessin estimacions raonades i raonables. També seria interessant que practiquessin les equivalències entre unitats de mesura diferents.

Un cop expressades o determinades les quantitats de la llista, es pot utilitzar per desenvolupar infinitat de problemes de lògica matemàtica que requereixin operacions molt simples o bé complexes perquè es resolguin. El fet, per exemple, que la caravana la componguin 1.000 homes dóna lloc a fer càlculs per practicar el sistema decimal. Calcular consums diaris d'x coses pot donar peu a utilitzar la multiplicació i la suma; calcular la quantitat de farina que queda després de 15 dies de viatge pot generar sumes, multiplicacions i restes; fer un programa de racionament de les patates que queden pot donar lloc a utilitzar la divisió...

Es tractaria d'enunciar situacions «reals» a partir del conte, i d'imaginar el viatge que

devien fer els 1.000 gitanos en els seus carros. En un viatge així hi ha qüestions i/o situacions que cal resoldre amb l'ajuda de les matemàtiques.

Enunciar aquestes situacions o problemes matemàtics ho poden fer els mestres o els alumnes mateixos. Tan interessant és saber resoldre problemes, aplicant-hi la lògica i la mecànica de les diferents operacions, com saber enunciar, definir o expressar un problema, utilitzant els termes adients.

Si es treballa en petits grups, pot resultar adequat intercanviar-se els problemes generats per resoldre'ls, i estimular diversos procediments d'avaluació entre els alumnes.

Cap de les propostes d'exercicis que suggerim té una única solució, no pretenem que els nens i nenes es dediquin a «encertar» les respostes adequades, sinó que volem que pensin, discuteixin, defensin, construeixin hipòtesis, exposin arguments, facin previsions, estimacions, càlculs, imaginin, inventin, decideixin, s'expressin...

Pensem que és molt millor que l'alumnat treballi en grups.

La major part de les propostes tant les podeu aplicar a primària com a secundària, establint petites diferències segons les edats dels nois i noies, ja sigui incrementant o reduint la complexitat de la proposta, el nivell d'exigència, els objectius...

Algunes de les activitats es podrien dur a terme utilitzant el llenguatge oral, escrit, o bé treballant a partir d'imatges (fotografies, dibuixos, fotocòpies...). El més adient seria mirar d'emprar els diferents llenguatges, de manera equilibrada, combinant-los i alternant-los, per aprofitar així la diversitat de possibilitats de cadascun d'ells. D'aquesta manera, una proposta que suggerim que es desenvolupi de forma oral, bé podria resoldre's recurrent al dibuix, o al text escrit, o fins i tot a les matemàtiques...

Penseu-hi, això multiplicarà les possibilitats que us suggerim.

Aquí hi podria anar un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar

un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar un resum del argument del conte i de les propostes didàctiques Aquí podria anar un

RIAT I ELS MÚSICS Mercedes Porras Soto